

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Antiqvissima Fides Et Vera Religio. Christianam Fidem
Mox À Primis mundi exordijs ad hæc usq[ue] tempora
durasse eamq[ue] ueram & indubitata[m] esse, Heinrychi
Bullingeri Apodixis, siue clara & t ...**

Bullinger, Heinrich

Tigvri, 1544

VD16 B 9603

Etiam sanctos patriarchas & Christianos & per Christum saluatos fuisse.
Cap. V.

urn:nbn:de:hbz:466:1-35388

ferre, ac deniq; ueterem Adamum subinde in nobis repuerascentem extinguere: quæ res passim in omnibus prophetarum & apostolorum scriptis commodis ac decoris depicta uerbis, fufius tractatur.

Adamo uero atque Euæ nihil horum defuit, quamuis eius generis institutiones literis mandatas non habuerint. Deus etenim de omnibus his præfens cum illis differens, ui & efficacia diuini spiritus cordibus illorum inculpsit. In harum rerum enumeratione, id mihi silentio non uidetur prætereundum esse, quod primi nostri patres, & templis & ceremonijs carentes, tantum externa sacrificia, tanquam quodam prototypo & exemplari Christi sacrificium referentia, cum alijs quibusdam exercitijs & signis animorum gratitudinem testantibus, habuerunt. Id uerum esse sacrificia Caini & Abelis testantur. Quorum enim auctoritatem secuti dicentur, si quis inficias eat, eos id moris ex paternâ institutione habere? Ipse uero Adam unâ cum uxore sua Eua, & matre nostrorum omnium, non per ulla opera aut humana merita, sed per fidem in benedictum semen, id est Christum Iesum æternæ felicitatis consortium indeptus est.

*Etiam sanctos patriarchas & Christianos & per
Christum saluatos fuisse.*

CAP. V.

EAM fidem in Christum Iesum, quam modo retulimus, nimirum etiam sanctissimus pater Adam filiorum suorum mentibus impressit, ut

C

ANTIQUISSIMA FIDES

& ipsi quoque liberis suis promissionem dei, præterea gratiam cum consilio de Messiah & seruatore mittendo, referentes, cordibus illorum insererent. Vnde nimirum etiam Abel tam excellentem tamque magnificam habuit fidem, ut diuus Paulus ipsa ueritate coactus talia de ipso pronunciarit in epistola ad Hebræos 11. cap. Per fidem uberiori hostiam Abel obtulit deo, quam Cain, per quam testimonium meruit, quod esset iustus, testimonium perhibente de illius donarijs deo, & per hanc mortuus adhuc loquitur &c. Quandoquidem igitur nemo nisi mentis inops iuste negare poterit, omnes pios atque probos tantum per benedictum semen benedici atque iustificari: interim tamen Abel pro iusto reputatur, atque teste scriptura uere iustus sit, necessario consequitur, quod per fidem in Christum Iesum iustificatus sit. Quod uero hostias deo summo, optimo atque maximo obtulit, animi gratitudinem plenam atque perfectam exhibere atque ostendere uoluit, non certe eo animi proposito, quod externis aliquid fideret, sed ut per externa internum animi affectum testaretur, qui tantum fretus satisfactione Iesu Christi, externis & operibus & meritis prorsus nihil ascribat, sed agnoscat per Christum & eius gratiam omnia iustificari & purificari. Et externa ueterum sacrificia præter id quod gratitudinis erant indicia, quibus deus laudaretur atque celebraretur, etiam exemplaria ac præcurrentia signa, unici atque æterni illius sacrificij saluatoris nostri Iesu Christi, extiterunt.

De sacrificio Abelis.

dem in Christum Iesum iustificatus sit. Quod uero hostias deo summo, optimo atque maximo obtulit, animi gratitudinem plenam atque perfectam exhibere atque ostendere uoluit, non certe eo animi proposito, quod externis aliquid fideret, sed ut per externa internum animi affectum testaretur, qui tantum fretus satisfactione Iesu Christi, externis & operibus & meritis prorsus nihil ascribat, sed agnoscat per Christum & eius gratiam omnia iustificari & purificari. Et externa ueterum sacrificia præter id quod gratitudinis erant indicia, quibus deus laudaretur atque celebraretur, etiam exemplaria ac præcurrentia signa, unici atque æterni illius sacrificij saluatoris nostri Iesu Christi, extiterunt.

runt. Atque eam ob rem quasi futurorum sacramenta fuerunt. Id de sacrificijs uetustissimi quiq; sentiētes immolauerūt, quemadmodū sequentia ostendēt.

Quemadmodum autem in Abelo typus atque forma hominis uere renati, & Christiani proponitur, ita Cain semen serpētis nobis repræsentat, *Cain omniū nebulonum pater.* id est filium Belial, qui dictamen dei contemnens serpenti ad interitum deducenti auscultat. Atque in his duobus fratribus facile est uidere qui nam fuerit sensus uerborum dei, cum diceret, Ego inimicitias ponā inter semē tuū atq; mulieris semen: ac si diceret, Duo hominū genera erunt, quorum alterū benedicto semini Christo scilicet, alterum uero calumniatori diabolo adhærebit. Atque inter hæc duo genera seditiones atq; letalia erūt odia, propterea quod in fide & religione dissentient. Ego etenim in meis sectatoribus postulabo ut à me solo pendeant, me timeant, me colant atque adorent, deniq; omnem spem de salute cōsequenda in me, per intercessionem benedicti seminis, figant: interim tamen probam, piam, honestam atque modestā uitam ducant. Hi uerò, qui à serpētis parte stabunt, huius generis habebunt præcepta, ut hypocrisi sint dediti, ut non rite mihi seruiant, non ex animo me diligant, non pie quemadmodum decet de me sentiant, mihi non ex animo fident, ut mundū hunc diligant, atque proprijs affectibus & appetitibus per omnia satisfaciētes, inseruiant. Hæc omnia deprehenduntur in his duobus fratribus, sub quibus uera atque falsa fides præ-

ANTIQUISSIMA FIDES

ma habuit initia. Abel enim simplicitatis studiosus erat, probus, & firmiter deo fidens. Cumq; deum pro summo suo thesauro haberet, munera illi offerebat de optimis & præstantissimis quæ possidebat: nimirum prius hac in animo cõcepta opinione, tutissimum esse deo creatori omnium animam cum corpore & facultatibus omnibus citra omnem hypocrisim & simulationem committere, & apud illum tanquam largissimum fontem omnia quærere. Et ut re ipsa probaret se talem animi sententiam tenere, pietati, probitati, atque humanitati seruiens, omnes affectuum vires gliscetes deprimebat. Atqui propter egregiam hanc fidem Abelis sacrificium probabat deus, cum Caini oblationem tanquam hypocriticam reprobaret. Quamuis enim externa specie in offerendis sacrificijs dei cultorem esse se testaretur, tamen auaritiæ atque perfidiæ adductus, non absq; magno dei & ueritatis cõtemptu terrenis indulgebat affectibus. Cuius rei euidentissimum argumentum est, quod ipse impulsus prauo atque maligno corde, accedente & pernicioso serpentis consilio, fratrem prorsus nihil mali meritum crudelissime interemit. Ex quo illud meruit, ut omnium latronum patriarcha suo merito dicatur, qui semen dei singulari atque ingenito odio prosequitur. Rursus autem Abel ecclesia Christi protomartyr factus est, & hanc in ecclesiæ Christi laudem tenebit perpetuo. Atque hi duo fratres illius certaminis typum prætulere, quo hic mundus, ciuitas Satanae, & ciues maledictæ ciuitatis, in qua

serpens

serpens imperitat, caput, & princeps est, cōmittitur iam inde ad consummationem usque sæculi, cum ciuitate & ciuibus dei urbis benedictæ, ecclesiæ inquam, in qua caput & princeps est dominus noster Iesus Christus. Ciues etenim atque incolæ ciuitatis dei, soli deo adhærent, illiç seruiunt ex toto corde: atque omne spei fundamentum in solo Christo collocant. Sed serpentis municipes, quamuis reuera contemnant deum, nihilominus tamen de illo nescio quid inaniter iactitāt, illi immolant, & seruire sese affingūt, uerum non eo modo, quo cōueniebat. Quamprimum uero animaduertunt, confessionis fallacias deprehensas, atq; animi fucum proditū esse, ita ut omnibus summe displiceant, tum ad apertam uim atque uolentissima latrocinia se conuertunt, à quibus per diuina oracula quàm diligentissime auocantur. Nanque deus & ipsum Cain ab animi proposito terrebat, hisce uerbis, Quare iratus es, & quare concidit facies tua? Nōne si bene egeris, recipies? sin autem male, statim in foribus peccatum tuum aderit? sed sub te erit appetitus eius, uel ad te respectus eius, & tu dominaberis eius. Quod perinde est ac si dixisset dominus, Non est quod fratri tuo ita succensesas. Nam nullam habes iustam succensendi causam. Si enim bene te gesseris & rite obtuleris, bene est, cedit hoc in eximiam tuam & laudem & utilitatem. Sin perperam & inique egeris, iam cubat tibi ante fores peccatū, culpa, infortuniū et interitus, perdesçq; te metipsum. Nihil nocuit tibi fra-

Deus à latrocinio deterrit.

ANTIQUISSIMA FIDES

ter tuus: non oberit tibi porro uel tantillū. Placuit sanè mihi eius sacrificiū. Hac de causa metuis opinor, ne tuum locum & tuam occupet dignitatem. Non occupabit. Securus esto. Non præripiet tibi ius primogenituræ, non dominabitur tibi, non respicies ad ipsum, non pendebis ab eius nutu, non parebis eius dictatis: quin potius ad te respectus eius, & tu dominaberis illius. Desine itaq; à cruento isto animi tui proposito, & ne polluas te immerita fratris cæde.

Cæterum Cain explendæ libidinis suæ gratia, planè spreto atque contempto dei cõsilio fratrem nihil tale, sed potius fraternum amorem meritum iugulabat. Cumq; post ea fidelis dominus cruentam fratricidam ad peccati agnitionem sollicitaret, loco confessionis atque pœnitentiæ nihil præter magna uerba & insultationem cõtra deū edit. Quem animi fastum conspicatus deus excandescit, atque pœnitere nescium hominem execratur. Atqui tum demum factum suum examinans, miseriamq; considerans, quod omnes impij faciunt, desperat, deniq; ex malo pessimus, ex maligno & peruerso malignissimus atque peruersissimus red dicitur, impietatē impietate, scelus scelere, cumulās: siquidem prorsus nulla dei ratione habita, omnē suam spem defigit in terrena. Nam, ut præclarum in terra sibi nomen pararet, primā condit urbem, eamq; à primogenito suo filio nominat Hanoch. Postea nata est Caino numerosa soboles, sed supra modum impia, adeo ut scriptura dicat, Adam iterum

De prima
fidei uiola-
tione, eiusq;
restitutione

iterum Euam uxorem suam cognouisse, quæ concipiens pepererit filium, cuius nomen Seth uocabatur. Adam quippe dicebat, Posuit mihi deus aliud semen pro Abel quem occidit Cain. Sed & Seth, natus est filius, quæ uocauit Enos, iste cœpit inuocare nomen domini. Ex quibus uerbis facillimum est colligere pium Adamum, ita nullam penitus spem in Caino eiusq; semine collocasse, ac si penitus orbatus fuisset liberis. Adam enim deum conditorem suum pie reuerebatur. Cain uero cum omni prole sua contempto deo, serpentis consilio, & præceptis acquiescebat. Propterea Adamus alio filio nato, firmiter sperat, eum Abeli latrocinio intercepti, uices resarturum esse, honeste, pieq; uiuendo, ex cuius ceu primariæ stirpis semine post multa sæcula, benedictum illud semen, quod est Christus Iesus, nascatur. Eam ob rem uocauit eum Seth ab Hebræo uerbo שֵׁט, uel שֵׁט, quod est, posuit, nomē deriuās, ac si dicas, stirpē, palmitem, uel surculum. De Cain etenim latrone, deq; fructu quem posterī ex eo caperent penitus desperauit. Ex illo itaq; Adami filio Seth piorū deducitur genus ad usq; Noe, à Noe uero usq; ad sanctissimū Abrahamū, ab Abrahamo ad regē & prophetam Dauidem, & deinde ad Christū saluatorem usque. Hic itaq; Seth sacrosanctā nostram fidem, sub Cain penitus collapsam, in integrū rursus cōstituit, in eo quod liberos suos cum nepotibus (ab Adamo patre uiua uoce prius institutus, nimirum etiam diuino spiritu intrinsecus operante) nihil

ANTIQUISSIMA FIDES

aliud docuit, quàm unico deo fidere, atque in benedicto semine omnē spem, omnemq; fiduciā habere. Id enim sacra eloquia apertissimis uerbis exprimunt, cum dicunt, Tum inceptū est inuocari nomen domini. Haëtenus quidem solus Adam cum uxore sua Eua deum coluit, illiq; uere seruauit. Siquidem prosapia Cain latissime se expandens, tanquam ea quæ iam ad centesimum atque quinquagesimum annum impie & turpissime uiuendo peruenerat, & quæ nulli honesto exercitio uacans, tantum uiolentiæ & crudelitati studebat. Itaq; ut prosapia Seth multiplicaretur, quæ in nullis alijs rebus, quàm in pietate & uere solida fide exercebatur, ait scriptura, nomen dei tum inuocatum esse; per quam inuocationem, nihil aliud intelligit, quàm uerè iustam fidem, & cultum deo placentem. A Seth itaq; & illius posteris, omnes serui dei, & nostræ religionis antistites originem traxerūt. Maledictam uerò & execrabilem Caini prosapiam deus omnipotens diluuiο eluit, funditusq; perdidit.

Quid Enoch crediderit.

In sanctorum atque fidelium album etiam sanctissimum patriarcham Enoch referendum esse quis ambigat: cum scriptura sancta de eo testetur, quod cum deo ambularet, hoc est, omnem uitam suam ad dei uoluntatem ceu certissimum scopum direxerit: ne culmum quidem latum discedens ab omnibus his, quæ dominus deus Adamo præceperat. Propterea illo honore dignus habitus est à deo, ut repente ab hominum conspectu sublatus

in

in cœlum, animæ immortalitatem exemplo suo depingeret, simul etiam corporis resurrectionem adumbraret: unde omnes pij solatiū conciperent, fore aliquando, ut uitæ spacio excursio, salutis participes efficiantur. Sic enim legis in scriptura, Ambulauit Enoch cum deo, & nō apparuit, quia tulit eum deus. Quin & diuus Paulus magnificum quiddā profert de fide Enoch cap. 11. ad Hebræos ad hunc modū, Per fidem Enoch fuit translatus, ne uideret mortem, nec fuit inuentus, propterea quod transtulerat eum deus; priusquā enim transferretur, testimoniū meruerat, quod placuisset deo. Atque sine fide fieri nō potest, ut quis illi placeat. Nam qui accedit ad deū, hunc credere oportet esse deum, & remuneratorem quærentibus se. Ex quibus uerbis facillime elicere possumus, quod in omnibus per fidem ad benedictum semen respexerit, atque per Christum intercessorem deo placuerit.

Et hæc dissensio & inimicitia, quam inter semen Enos & Cain, hoc est filios dei, & serpētis seruos, extitisse retulimus, adeo alte radices egit, ut radicatus extirpari non potuerit, quin perpetuo diuisis inter se copijs, quiuis suum secutus fuerit ducem ac imperatorem, atque ita utriusque exercitus frequentis multitudinis concursu augmentum nō sanè modicū senserit. Postremo tamen impij pios numero & uiribus longè superarunt. Nam filij dei non abstinentes à connubio filiarum mundi, feros, truces atque sanguinolentos homines genuerūt, qui

ANTIQUISSIMA FIDES

prorsus destituti omni ratione fidei, tantum affectibus indulgebant, quin etiam negligētes annos centum & uiginti à domino constitutos, si forsan intra id temporis spacium aliam uitæ rationē instituerent, atque pœnam iamiam ceruicibus imminentē euitarent, firmiter in prauo uitæ proposito perseuerabant. Ex quibus ceu iustissimis causis deus uelut compulsus fuit, ut impiū mundū deleteret, quo omnis posteritas ad mundi usque consummationem huius exempli terrore perpetuo in officio persisteret, considerans, sæuissimam quidem, sed tamen iustissimā dei iram, ac simul commoneretur, quantopere impietas & iniustitia deo displiceat. Itaq; deus inundatione aquarum omnem terram cōtegebat, atque aquarum ui omnia destruens, uitam omni uiuenti creaturæ eripiebat: quod factū est anno ab origine mundi millesimo sexcentesimo quinquagesimosexto. Hic enim annorum numerus, cōuerso ordine supputatione facta, ab ætate Noe, qui annum sexcentessimum attigerat, usq; ad Adamū, certissima supputatione colligitur. Id testatur 5. & 7. cap. Genes. Hunc uitæ exitum meruit peruersissima illa serpentis proles, quam deus respectu impiæ atq; iniustæ uitæ, funditus perdidit.

In hac communi omnium clade solus Noe, fidelis ille seruus dei, cum familia sua, in qua octo erant animæ, ex prouidentia & benignitate dei dirum atq; horrendum periculum, arcæ subsidio ereptus, euitauit. In quo certe temporis articulo,
fan

sanctissima nostra uerissimaq; fides uere triumphauit, de uictoria serpenti extorta clara erigens trophæa. Noe enim nobiscum in fide consensit, uere existens de fideli semine dei, fetus nimirum benedicto semini, quod erat Iesus Christus. Quin & arca ipsa, exemplar Christi prætulit. Huic meæ sententiæ suffragantur & Diui Petri dicta, Epistola 1. cap. 3. Semel exspectabatur dei lenitas in diebus Noe, cum apparabatur arca, in qua paucę, hoc est, octo animæ seruatæ fuerant per aquam: Cuius figuræ nunc respondens baptismus, nos quoq; saluos reddit: quo non carnis sordes abijciuntur, sed quo fit, ut bona conscientia bene respondeat apud deum per resurrectionē Iesu Christi, qui est ad dexteram dei. &c. Ex quo necessario sequitur, quod in Christum crediderit Noe. Præ-

Promissio

Christi rea

nouatur.

terea Noe primus est, cum quo mundi rector fœdus cum Adamo iētum, renouauit. Vnicum enim fœdus est, quod est, promissio Adamo statim post transgressionem facta. Cæterum idem illud fœdus postmodum certis temporibus propter euidentissimas etiam causas & rationes, denuo renouauit deus ac cōfirmauit. In hac enim rerum conditione, id in animo uoluere potuisset Noe, actum esse de uniuerso hominum genere, coniecturam faciens ex uerbis Dei, qui dixerat: Delebo hominem quem creauī, à facie terræ, ab homine usque ad animātia, à reptili usque ad uolucres cœli. Propterea statim subiungit, Tecum autem erigam fœdus meum. Vbi obseruandum est quod

ANTIQUISSIMA FIDES

*Sacrificiū
Noe.*

non dicit, Feriam fœdus meū tecum, sed Erigam.
Hoc autē dicit, Pacta & fœderis capita cū Adamo
inīta planè integra & inuiolata manebūt. Licet e-
nim mūdi interitus instet, tamē curabo ut ueritas,
te duce, per oīa obstātia erūpat, uincatq;. Tu quip-
pe superstes eris, ut ex stirpe tua, promissum illud
& benedictū semen nascatur. His uerbis firmiter
credens Noe, à deo per Christum seruatus est. Hic
ut certis quibusdā signis fidem suam apertius atq;
euidentiū ostenderet, quamprimum aquæ dilu-
uī, quæ ex imbribus auctæ omnia contexerant,
iam subsedissent, protinus relicta arca, ad sacri-
ficia offerenda properauit: quibus ueluti certissi-
mis indicijs & argumentis animi sui & gratitudi-
nem, & constantiam fidei testaretur: simul etiam
confiteretur deum omnium bonorum esse autho-
rem, qui sibi, suisq; posteris semen benedictum,
id est filiū suum promiserit, qui corporis sui perli-
tatione humanum genus diuinæ iustitiæ reconci-
liet. Sic enim scriptura loquitur Gen. 8. Aedifica-
uit autem Noe altare domino, & tollens de cun-
ctis pecoribus, & uolucris mundis, obtulit ho-
locausta super altare, odoratusq; est dominus odo-
rem suauitatis, & ait ad eum, Nequaquā ultra ma-
ledicam terræ propter hominem &c. Rursus di-
uus Paulus Ephes. 5. ait, Sitis igitur imitatores dei
tanquam filij dilecti, & ambuletis in dilectione,
quemadmodum & Christus dilexit nos, & tradi-
dit semetipsum pro nobis, oblationem & uicti-
mam deo, in odorem bonæ fragrantiae. Ex his au-
tem

tem scripturæ locis, si diligentius conferatur, luce clarius intelligit Lector non omnino stupidus, externum illum odorem deo non tantopere placuisse, quantum res & substantia uera per externam illam oblationem significata, quæ erat sacrificium Christi, cuius respectu deus mundo reconciliatus est. Quo nimirum facit & euidentissimum patris testimonium, quod de filio cum in Iordane baptizaretur tulit, dicēs, Hic est filius meus dilectus, in quo placatus sum.

Post oblata uero sacrificia, omnipotens deus etiam leges quasdam ipsi Noe præscribebat, sed tamen similes his, quas maiorū animis insculperat, quantum attinet ad sententiam, ut nullam in ijs repugnantiam aut diuersitatem deprehendas. Prima coniugij instituta complectitur, cum liberorum educatione: in qua omnia ea comprehenduntur, quæ aliàs de disciplina, castitate, temperantia, sollicita cura in educatione, pietate probitateq̃, deniq̃ de obedientia & institutione in honestis artibus, scribuntur præcipiuntq̃. Secunda apertam uim prohibet, cum omni fraude, dolo malo et infidijs, ne uidelicet carnē cum sanguine comedat. In hac enim lege tacita ocultaq̃ figura innuere uidentur, ne quis per cedes, oppressiones pauperum, non scenore, ui, fraude ac dolo, uitæ necessitatibus succurrat. Interim tamen omnia quæ mouentur ac uiuunt, illius imperio subiiciuntur, potestate data ut illis ad necessitatē utatur. Et ut breuibus dicam, quicquid ad dilectionem dei & proximi spectat,

ANTIQUISSIMA FIDES

renouatur, & à Noe illiusq; liberis requiritur.

Profapia

*Noe diuisa
mundo in-
colas dat.*

*Gentilitia
fides siue
Idolola-
tria.*

A Noe originem duxerunt omnes populi, tam pijs quàm impijs. Nam in filijs quoq; quorum tres numero erāt Iaphet, Sem & Cham, diuinæ, id est, piæ, & serpentinæ, hoc est diabolicæ indolis indicia illuxerūt. Namq; Cham caput & primaria origo est Aegyptiorū, Assyriorū, Babyloniorumq; apud quos omnis idololatria & contemptus dei insigniter florens, etiam ad alias nationes utpote Græcas & Romanas, serpentis auxilio dispersa, penetrauit. Ex quibus interim facile conijcere possumus, Christianam nostram fidem antiquitate cæteras omnes longè antecellere, & omnium religionum longe uetustissimam esse. Hic enim clarissime uidere est, post annos demum mille & octingentos uel nongētos, insanæ atq; impiæ Gentilium idololatriæ fundamenta iacta esse: idq; factum esse ab execrandæ detestandæq; impietatis hominibus. Maledictus enim Cham Aegyptiorum pater fuit: Nemroth uero impius ille grassator atq; tyrannus, Babylonici regni primus conditor extitit, qui ut animū suum omnibus testarum faceret, turrim qui culmine nubes rāgeret extruere niritur. Atq; perfecisset, nisi in ipso opere supra modum feruente, per linguarum confusione diuinitus immissam fuisset præpeditus, quem admodum Gen. 11. legimus. In summa, humani generis hostis, in profapia Cham maximi nominis fuit & uires suas maxime exeruit. Verum eo non contentus erat, quin etiam Stirpi Sem & Iaphet

phet (à quo nos Germani sumus oriundi) suos
 ceu supposititios pueros suggereret.

De stirpe Sem nati sunt, Abraham, Isaac & Ia- *Abrahami*
 cob teste Mose undecimo Geneseos. Et quemad- *fides in*
 modum prius retulimus, puritas & synceritas fi- *Christum.*
 dei apud Chaldaeos bona ex parte obscurata erat:
 propterea deus reuocans Abrahamum ex gente
 idolorum cultui dedita, & Christianæ fidei præ-
 cepta restituens in genuinum, quem Adamus te-
 nuerat, usum, talibus alloquitur uerbis, quorum
 Moses meminit Gen. 12. in hunc modum: Egrede
 re de terra tua, & de cognatione tua, & de domo
 patris tui, & ueni in terram, quam monstrauero ti-
 bi. Faciam tē in gētem magnam, & benedicam
 tibi & magnificabo nomen tuum, eris tē benedi-
 ctus. Benedicam benedicientibus tibi, & maledi-
 centibus maledicam. Atq; in te benedicentur om-
 nes cognationes terræ. Huius rei testimonium a-
 liud legimus Gen. 22. cap. ubi dominus per Mo-
 sem inquit, Et in semine tuo benedicentur omnes
 gentes terræ. Id ruidius atq; planius (quod aiunt)
 Paulus explanat 3. cap. in Epistola ad Galatas: qui
 dicit, semen Abrahamæ, in quo benedicantur om-
 nes gentes, Christum esse. Quæ prolixiora cum
 sint, breuitatis gratia omisimus. Propterea, hæc
 iam secunda aut tertia erat renouatio promissio-
 nis Christi, benedicti illius seminis. In primis e-
 nim Adamo promittebatur: eadē promissio inter
 deum & Noe renouabatur. Tertius ab Adamo
 erat Abraham, qui & ipse certa promissione de

ANTIQUISSIMA FIDES

Christo mittendo confirmabatur. Atque ea promissio licet tribus vicibus facta sit, tamen eadem est, idem Messias atque saluator, eadem denique fides. Et Abraham credidit in Iesum Christum, atque per fidem iustitiam & æternam salutem consequutus est. Christus etenim redemptor noster ipse testatur Ioannis 8. Abrahamum diem suum uidisse, atque ex animo gauisum fuisse. Cæterum quid aliud est diem domini uidere, quam splendore & uirtute euangelij illustrari? Nō enim corporeis oculis diem domini adeoque ipsum dominum conspexit, sed fidei oculis eum intuitus est, qui ipsum omni expleuit gaudio, inque æternæ felicitatis hæredem asciuit. Christus enim uerum illud gaudium est, quod afflictas nostras conscientias confirmat atque reficit. Eo modo, eaque ratione Abraham pater omnium credentium dictus atque factus est, teste Paul. Roma. 4. Ex quo illud quoque colligere possumus, fore, ut Abrahami fidem, dicta & facta imitantes, atque reipsa exprimentes, ueri Abrahami filij simus futuri, inque illius sinu, ut scripturæ testantur, requiem capturi, id est, in regno dei consortio Abrahamæ & omnium sanctorum fruituri. Sic etenim scriptura dicit, Lucæ 13. 26. 29. Matth. 8. Quin etiam Paulus ad Gala. 3. cap. dicit: Abraham credidit deo, & imputatum est illi ad iustitiam. Scitis igitur, quod qui ex fide sunt, hi sunt filij Abrahamæ: quin & hæredes secundum promissionem. Hac fide impellente, Abraham Christiana opera persequitur, adeoque fidem suam per opera probauit. Reliquit

*Abrahami
opera fide
plena.*

quit enim patriam dulcissimam unà cum dijs & idolis patrijs, & id quidem ultro: omnis generis difficultates, famem, exilium, miseriamq; longanimitati pertulit patientia: in diuisione terrarum non auarus fuit erga Loth ex fratre nepotē, sed optionem illi permisit: pro eodem uitam suam periculis exposuit, dum uidelicet iustis armis sumptis illum unà cum reliquis oppressis & captiuis è potentissima hostium manu & interitu præsentissimo eriperet. Præterea liberalis & munificus fuit erga omnes, misericors quoq; benignus & hospitalis: pro peccatoribus fideliter & iugiter intercessit apud deum: angustias item, persecutiones, pressuras, iniuriasq; graues perpessus sustinuit: ad de his quod unigenitum quem diligebat Isaac, quia ita placere deo credidit, immolare uoluit, ac quod animi destinata uoluntatem attinet immolauit. Vnde & illustre à deo meruit testimonium domino per angelum dicente, Nunc demum cognoui quod timeas deum, cum filio tuo unico illi non peperceris propter me. Et ut unico uerbo omnia complectar, Nulla est uirtus Christiana in nouo Testamento commendata pijs, quam non item deprehendas in uita, in dictis inquam, & factis Abrahæ patris nostri. Qui hac de causa ab ipso domino nostro Iesu Christo & apostolis eius ecclesiæ ut fidei & uitæ Christianæ absolutissimū exemplar proponitur. Atq; & hic quoq; deprehendimus Christianorum fidem *Iudaorum* antiquitate Iudaicam religionem longè antecel- *fides.*

D

ANTIQUISSIMA FIDES

Iere. Iudæi enim de circuncisione, deq; Iudaico & Israelitico nomine gloriabantur. Præterea etiam quod legem & pontificatum cum ceremonijs primi acceperint. Interim tamen scripturæ probant, Gen. 15. 17. Rom. 4. Abrahamum deo tanquam insigniter charū placuisse, atq; iustitiæ & probitatis nomē meruisse, etiā ante acceptā circuncisionis institutionē. Antequā enim circuncideretur, nona gesimum nonum attigerat annum, Mose teste, Gen. 17. cum tamen promissio diuinitus facta, circuncisionem multis annis præcessisset. Præterea scriptura apertissime testatur, quod Abraham deo crediderit, & hoc illi imputatum sit ad iustitiam. Addamus quod Israel & Iudas, à quibus nomen acceperunt, multis elapsis annis post nati sunt. Quin & lex ipsa secundū Pauli supputationem, Galat. 3. quadringentis & triginta annis post promissionem lata est. Ex quo sequitur Christianam fidem duobus millibus & quadraginta annis, circuncisionem: & duobus millibus quadringentis & quadragintanouē annis legē, cum pontificatu & ceremonijs Iudaicis, superare. Nam ab Adamo usque ad diluuiū, mille, sexcenti & quinquaginta sex anni elapsi sunt: & anni trecēti sexagintatres omne tempus à diluuiō usque ad Abrahami ex Chaldaea profectiōnem explebūt. Deinde omne temporis interuallum ab Abrahami profectiōne, usque ad exitum Israelis ex Aegypto, quadringentos & triginta annos conficit. Et quinquagesimo die

die ab exitu, lex Israeli in monte Sinai dabatur, Exod. 19. & 20. cap. Et post aliquot dies demum summum illud sacerdotiū cum alijs ecclesiasticis ritibus instituebatur. Quod uero deus cum Abrahamo fœdus percussit, cum circuncisionem institueret, plus facit ad confirmationem sanctissimæ nostræ fidei, quàm ut Iudaicarum ceremoniarum uetustati ac dignitati aliquid addat. Qua de re prius etiam libellum composui, cuius hæc erat inscriptio, De unico & æterno fœdere dei &c.

Isaac & Iacob Abrahami filij fuerunt, nō modo secundū carnem, sed etiam secundū spiritum. Cuius rei euidentissimum argumentum est, quod & patris & aui (Abrahami scilicet) fidē tenuerunt, atque illius exemplū secuti, freti Christo promisso, omni spe & fiducia in deum solum posita, modestiæ atque probitati studuerunt. Huius rei testimonia in sacris eloquijs plurima illis hinc atque illinc offeruntur. Quin & ipse Iacob, quem deus alio nomine Israelem nuncupauit, unde & populus Iudaicus Israelis nomen accepit, plurimas habuit reuelationes de Christo, qualis & illa fuit de scala, quæ terræ innixa, cacumine cœlum contingebat, in qua angeli domini ascendebāt & descende-
bant. Cuius mentionem habemus Genes. 28. Ea nanq; reuelatione ceu paradi-gmate Christus proponebatur, qui, ut ipse testatur Ioan. 14. Via, ueritas, ac uita est, per quem solus aditus ad patrem in cœlos detur. Ipse quoq; dominus apertissimis uerbis alludit ad Iacobi uisionem, Ioānis 1. cap:

*Fides Isaa
ac Iaa
acob.*

ANTIQUISSIMA FIDES

cum ait, Amen amen dico uobis, posthac uidebitis cœlum apertum, & angelos dei ascendentes & descendentes super filium hominis. Et Iacob firmiter hæc animo insculpens ac imprimens, huius rei confirmandæ gratia in loco eodem altare extruit, idq; ex iussu dei, quo dubio procul, ceu prototipo crucem, passionem & sacrificium Christi significauit, quo loci deum pie ac reuerenter adorauit atq; coluit. Ad hæc omni suæ familiæ præcipiebat, ut idola atq; simulachra alienorū deorum, quæ ex Mesopotamia attulerant, in conspectum suum proferrent, quæ in unum cumulum congesta subter terebynthū iuxta Sichem unâ cum inauribus defodiebat, ut in Genes. libro, capite 35. legimus. Et cum iam iam decessurus esset, de Christo domino & seruatore mūdi apertissima prædixit, quod de stirpe Iudæ nasciturus sit, sed eo demum tempore, quando imperium de Iuda auferatur. Id quod Herodis temporibus factum est. Siquidem tricesimo secūdo anno imperij Herodis, Christus in Bethlehem Iudææ natus est. De quare Iacob moribundus hæc prædixit Genes. 49. Non auferetur sceptrum de Iuda, & dux de fœmore eius, donec ueniat, qui mittendus est, & ipse erit expectatio gentium. Aequè solidâ & firmam fidem Iacobi patris sanctissimi Ioseph filius eius tenuit, qui freno carni suæ iniecto, non solum seruitutis & uinculorū molestias ac difficultates paciëntia euicit, sed & adepto imperio in omnibus rebus administrâdis se cæteris principibus omnibus, ceu exemplum

plum iustitiæ & æquitatis proposuit. Hic Ioseph Iesu Christi domini nostri typū gessit, qui eodem modo ut Ioseph à suis uenditus, & in manus & potestatem Gentium traditus, fratres non quantum ad corpus, sed ad animam, fame periclitātes fideliter eripuit. Ex his igitur omnibus quæ hæcenus aliquanto fusius tractata sunt, manifestissime patet, fidem in Christū Iesum à mūdi initio usque ad Iosephi tempora supputatione facta, per annos bis mille ducētos & quinquaginta ac amplius durasse, atque ita omnes sanctos patriarchas, ante la tam legem, non per legē, proprias uires & merita, sed per benedictum semen Christum Iesum dominum nostrum iustitiæ & salutis æternæ participes effectos fuisse.

Etiam dei legem, quæ per Mosen promulgata est ad Christum nos ducere: ac typis seu figuris omnia Christi adumbrare.

C A P. VI.

OMNE illud tempus si diligenter supputes *Israel erat in Aegypto.* per quod Israelitæ post Iosephi obitum in Aegypto, usque ad liberationē per Mosen factam remanserunt, annos centum & trigintanouem inuenies. Et quemadmodum temporibus Noe, pij etiam malorum consuetudine & conuersatione erant infecti, ac deprauati, sic & Israelitæ Aegyptum iam incolentes, Aegyptiorum quoque idolatriā cum cæteris superstitionibus imbiberunt. Quare nihil aliud sibi pararunt, quàm quod lon-